

ПЕРЕКЛАД І ЛОКАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Швидкі темпи розвитку світового ринку інформаційних технологій (ІТ), без застосування яких практично неможливі сьогодні зростання і просування перспективних компаній, роблять сферу ІТ однією з найбільш потрібних галузей перекладацької діяльності, оскільки більшість інноваційних програмних продуктів створюються англійською мовою. Від правильного, точного перекладу у сфері ІТ залежить дуже багато, зокрема, зручність використання і ефективність роботи продукту за кордоном.

Переклад, що відповідає необхідним критеріям, може виконати тільки досвідчений перекладач, чії технічні компетенції у поєднанні з відмінним знанням мови дозволяють глибоко вникнути в суть тексту, зрозуміти прийняті в цій галузі професіоналізми, розшифрувати скорочення і врахувати специфічні нюанси.

Крім виконання ІТ перекладу, фахівці бюро перекладів займаються локалізацією інтерфейсів програм, файлів довідки, веб-сайтів і веб-сторінок. Ця галузь роботи є не менш важливою і затребуваною, ніж сам переклад.

Ключові слова: переклад; галузь; локалізація; інформаційні технології (ІТ); програмне забезпечення (ПО); ІТ-переклад; технічний переклад; адаптація; апаратне (hardware) і програмне (software) забезпечення; інформаційний (ІТ) переклад; локалізуємість; сайт; якість; інтерфейс; ресурси; продукт.

Складність виконання якісного перекладу з тематики ІТ, як і з інших технічних тематик, полягає в тому, що професійні лінгвісти, маючи гуманітарну освіту, як правило, недостатньо добре орієнтуються в предметній галузі перекладу. Роботу перекладача ускладнює і різноманітність документів, які перекладаються. До них вналежать керівництва з експлуатації апаратного і програмного забезпечення, технічні описи, статті, прес-релізи, порівняльні огляди та інше. До кола завдань ІТ-перекладача входить також локалізація програмного забезпечення (ПО), зокрема, переклад комп'ютерних ігор. Саме тому фахівцям, які супроводжують такі проекти в бюро перекладів, бажано мати профільну технічну освіту в галузі інформаційних технологій або суміжних сферах.

Такий підхід до роботи, у поєднанні з професійним досвідом у цій галузі, дозволяє дотримувати якості перекладацьких послуг на високому рівні.

Розглянемо саме поняття ІТ-перекладу. **ІТ-переклад** – це переклад у сфері інформаційних технологій. На сьогодні інформаційні технології проникли практично у всі сфери людського життя, і будь-яке сучасне устаткування, за рідкісним винятком, або обладнане вбудованими комп'ютерами, або допускає можливість об'єднання в систему з комп'ютерним управлінням. Документація на таке устаткування містить специфічні терміни, зрозумілі лише ІТ-спеціалістам і ті, що викликають труднощі у звичайних технічних перекладачів.

Ці обставини приводять до необхідності виділення ІТ-перекладів в окремих виді письмового перекладу.

Використання вузькоспеціалізованої термінології і стилістичні особливості ріднять ІТ-переклад з технічним перекладом, але між ними існує ряд істотних відмінностей.

До перекладу галузі ІТ відносяться такі документи:

- концептуальні проекти із впровадження ERP-рішень (англ. Enterprise Resource Planning – планування ресурсів підприємства), керівництво для користувачів і адміністраторів;

- технічна документація і сервісне керівництво для комп'ютерного, мережевого і телекомунікаційного устаткування;

- документація і інструкції з монтажу, апаратної і програмної конфігурації, експлуатації і обслуговування складних ІТ-систем і рішень (серверні системи, системи зберігання даних, обчислювальні центри, суперкомп'ютери).

Велику частину роботи ІТ-перекладача складає переклад керівництва з експлуатації апаратного (hardware) і програмного (software) забезпечення. Складність полягає в тому, що таке керівництво містить не тільки ІТ-терміни, але і специфічні поняття, що стосуються сфери застосування устаткування.

Статті про інформаційні технології – статті для ІТ-спеціалістів, часто містять приклади програмного коду або командних сценаріїв, і для розуміння і адекватного перекладу таких статей іноді необхідне хоча б часткове знання мов програмування або описуваного синтаксису команд.

Перекладачам досить часто доводиться мати справу з перекладом порівняльних оглядів апаратного і програмного забезпечення для комп'ютерних журналів і сайтів, присвячених інформаційним технологіям. У порівняльних оглядах мова йде, як правило, про останні досягнення комп'ютерних технологій. Наявність у порівняльних оглядах великої кількості зведених таблиць і діаграм вимагає від IT-перекладача уваги до числових даних і навіку роботи із зображеннями.

Що стосується прес-релізів, вони, як правило, присвячені останнім новинкам у сфері IT, що вимагає від перекладача уваги до розвитку комп'ютерного ринку, знання історії інновацій конкретного виробника апаратного або програмного забезпечення, уваги до дрібниць і наявності великого словарного запасу для того, щоб грамотно перекласти повідомлення про продукцію, яка ще не представлена на місцевому ринку.

Переклад комп'ютерних ігор це не тільки переклад елементів інтерфейсу та ігрового меню. Це, в першу чергу, переклад діалогів ігрових персонажів, що вимагає від перекладача досвіду ігор подібного жанру, докладного знання сюжету гри, яка перекладається, і ролі персонажів. До перекладача комп'ютерних ігор пред'являють ті ж вимоги, що і до перекладача художньої літератури: переклад повинен бути адаптований під гральну аудиторію з урахуванням особливостей місцевої мови.

З точки зору лінгвістики, характерні особливості перекладу комп'ютерних термінів і текстів із сучасних інформаційних технологій впливають на стиль, граматику і лексику. Основним завданням перекладу комп'ютерних термінів є ясна і точна передача інформації, викладеної в тексті оригіналу, і відповідне доведення її до реципієнта. Тексти про інформаційні технології не мають експліцитно вираженої емоційності і викладаються у формально-логічному стилі.

Крім виконання IT перекладу, фахівці бюро перекладів займаються локалізацією інтерфейсів програм, файлів довідки, веб-сайтів і веб-сторінок. Ця галузь роботи є не менш важливою і затребуваною, ніж сам переклад: саме від грамотної локалізації багато в чому залежить успішне просування товару або продукту за кордоном. Як приклад можна привести інтернет-магазини, які займаються продажами по всьому світу. Грамотна локалізація привертає до продукту або товару увагу іноземній цільовій аудиторії і формує у потенційних клієнтів базову довіру до виробника [1].

Локалізація перекладу – поняття відносно нове, проте процес, який воно має на увазі, використовується перекладачами вже не перше сторіччя.

Близьким за значенням терміна «локалізація» можна назвати широко відомий термін «адаптація». **Адаптація** – поняття ширше, воно має на увазі пристосування тексту на всіх рівнях мови – включаючи і граматичний, і лексичний, і стилістичний. А локалізація, у свою чергу – процес адаптації іноземного тексту до культурного контексту країни, на мову якого робиться переклад. Іншими словами, можна сказати, що локалізація – це один із видів адаптації [2].

Локалізація особливо потрібна при перекладі **реалій** – слів, властивих тільки одній країні, соціальній групі. Найбільш частотні галузі застосування локалізації – переклад сайтів і програмного забезпечення.

Локалізацією програмного забезпечення (перекладом програм) називається адаптація ПО під національні вимоги, включаючи забезпечення роботи програм з регіонально-залежними форматами даних і форматами друку, зміна символів, які використовуються, малюнків, кольорних комбінацій, музичних фрагментів і тому подібне згідно з культурою цільової аудиторії та інше. Часто, кажучи про локалізацію, мають на увазі всього лише переклад інтерфейсу цільовою мовою. Локалізація дуже важлива для просування за кордоном програмного забезпечення, оскільки зручний інтерфейс і наявність зрозумілих інструкцій на рідній мові користувача грають величезну роль в ухваленні рішення про покупку того або іншого продукту.

Що стосується перекладу **програмного забезпечення**, в цьому випадку призначеного для користувача інтерфейсу комп'ютерних програм, то процес локалізації можна розбити на декілька основних етапів: підготовка програми до локалізації, переклад ресурсів, пошук і виправлення помилок.

На першому етапі необхідно підготувати програму до локалізації: відокремити ресурси, які локалізуються, від коду, забезпечити коректність роботи після зміни або перекладу ресурсів, забезпечити можливість роботи з іншими мовами. Готовність програми до локалізації називають **локалізуємістю**.

Виправивши всі помилки, які перешкоджають локалізації, можна приступити до наступного етапу локалізації – перекладу ресурсів. В ідеалі цим завданням повинен займатися тільки перекладач, але у разі, коли ресурси не відокремлені від коду, часто доводиться залучати програміста. Особливо важко, якщо переклад доводиться вставляти безпосередньо в код. У цьому випадку, на бажання перекладача програму на декілька мов програміст може відреагувати по-різному.

На останньому етапі, після того, як всі ресурси перекладено, необхідно виявити всі помилки, допущені при перекладі. Помилки можуть бути як косметичними (наприклад, орфографічна помилка), так і критичними, наприклад, переповнювання буфера при спотворенні форматного рядку. На цьому етапі може знадобитися тривале тестування для кожної з підтримуваних мов.

У більшості випадків оновлення програм відбуваються досить часто. Тому необхідна оперативна підтримка актуальної версії програми на всіх супроводжуваних мовах. При виході кожної наступної версії програми потрібно знов проходити всі етапи локалізації. У випадку, якщо переклад робився прямо в коді, ситуація може бути дуже складною.

Для спрощення процесу локалізації було створено спеціальні інструментальні засоби, які дозволяють автоматизувати багато типових завдань і значно знизити витрати на локалізацію. Одним із таких засобів для локалізації є Lingobit Localizer. Lingobit Localizer – це професійний інструмент для локалізації додатків, який забезпечує легку та ефективну взаємодію з перекладачами [3].

Локалізація сайтів в широкому розумінні є синонімом перекладу веб-сторінок з однієї мови на іншу, але професійний перекладач повинен розуміти, що добре переведені сторінки – це ще грамотна

локалізація сайту. Щоб грамотно локалізувати сайт необхідно подумати про особливості цільової аудиторії, врахувати національні особливості і реалії країни, специфіку ринку і менталітету цільової аудиторії, продумати структуру сайту і адаптувати графічний інтерфейс під пошукові машини.

Локалізація сайту в Інтернеті – це пристосування його змісту до культурних особливостей мови.

Наприклад, є англійський варіант сайту Верховної Ради України. *Verkhovna Rada* – це абсолютно українська реалія, і перекласти її на англійську досить складно. Якщо перекласти дослівно – *Supreme Council* або *Supreme Board* – мало що стане зрозуміле жителям англійських країн. Тому в англійській версії цю реалію перекладають транслітерацією – *Verchovna Rada*, а поряд у дужках додають *Parliament*, оскільки парламент – орган законодавчої влади в англійських країнах. Також на цьому ж сайті можна побачити відповідність словосполучень *Голова Ради Міністрів – Prime Minister*, хоча для *Prime Minister* у нас існує термін *Прем'єр-Міністр*.

Локалізація актуальна не тільки для інформаційних і політичних сайтів, але і для різних компаній, оскільки це відкриває для них нові можливості, привертає нових клієнтів, особливо якщо переклад зроблений з урахуванням особливостей менталітету іноземних партнерів [4].

Визначимо процес локалізації та його планування.

Перший етап. Обговорення проекту локалізації.

Ще до початку проекту локалізації організація, яка виконує переклад і локалізацію ретельно перевіряє мовні та технічні аспекти вихідного продукту або тексту і обговорює термінологічні питання і всілякі додаткові вимоги із замовником та командою перекладачів.

Другий етап. Підготовка та аналіз.

Наступним кроком є аналіз вихідних файлів, визначення обсягу і виду тексту, мовної комбінації, тематики перекладу (у цьому випадку це – ІТ-переклад) і вибір перекладача.

На підготовчій фазі виконується опис подальших дій з локалізації продукту і вибір необхідних технічних засобів. Для оптимальної підготовки проекту відповідно до вимог замовника менеджеру потрібна наступна інформація:

- Наявна документація на іноземних мовах, ранні переклади або пам'ять перекладів (*Translation Memory*) для використання в якості довідкового матеріалу і забезпечення стилістичної точності та єдності термінології.

- Рисунки, схеми, креслення та додаткові матеріали для кращого розуміння контексту перекладного тексту.

- Різні специфікації і керівництва для цього проекту або продукту як допомога в перекладі складних технічних термінів.

- Права доступу, імена користувачів і паролі, а також опис механізмів передачі даних у системі замовника.

Завдяки перекладацької діяльності організація, яка виконує переклад і локалізацію, має доступ до різних термінологічних ресурсів, які можна використовувати при обробці текстів. З метою спрощення процесів перевірки термінології та перекладу використовуються системи автоматизованого перекладу.

Як правило, переклад текстів першого проекту і збереження початкових і відповідних переведених сегментів у пам'яті перекладу складає основу для подальших подібних перекладів. Такий підхід дозволяє повторно використовувати переклад абзаців, речень, фраз із попередніх проектів, а також зберегти стилістичну і термінологічну єдність як тексту, якій перекладається, так і всього проекту. За рахунок цього також підвищується швидкість перекладу. Ще однією перевагою такого підходу є створення великої бази даних, яку можна використовувати для всіх подальших проектів клієнта. Крім того, можливе впровадження вже наявної у клієнта пам'яті перекладів у поточну систему організації, яка виконує переклад.

Третій етап. Локалізація.

На цьому етапі перекладачі приступають до локалізації та перекладу текстів на відповідні мови. Важливу роль відіграє при цьому використання довідкового матеріалу, а також списків термінології, наданих замовником. Як правило, перекладачі повинні мати досвід перекладу відповідних текстів від 3 до 5 років і певну спеціалізацію.

Четвертий етап. Контроль якості.

Важливим етапом проекту локалізації є контроль якості. На цьому етапі перевіряється наявність перекладу і локалізованість усіх елементів інтерфейсу користувача, довідкових файлів і документації. У деяких випадках необхідно також змінити розміри меню, діалогових вікон і кнопок. Необхідність таких змін попередньо обговорюється з клієнтом.

Крім того, необхідно виконати вичитку текстів на предмет мовної узгодженості і перевірити функціональність. При цьому перевіряється правильність передачі вмісту оригіналу, вносяться необхідні стилістичні виправлення, виправляються знайдені граматичні та орфографічні помилки, а також контролюється точність і єдність термінології.

П'ятий етап. Доставка.

Перекладені файли можуть бути доставлені замовнику через FTP ([англ.](#) File Transfer Protocol – протокол передачі файлів) – стандартний протокол, призначений для передачі файлів по TCP-мережах ([англ.](#) Transmission Control Protocol, TCP – протокол керування передачею, – один із основних мережевих протоколів Інтернету, призначений для управління передачею даних у мережах і підмережах TCP/IP) [5]. FTP часто використовується для завантаження веб-сторінок та інших документів із приватного пристрою розробки на відкриті сервера хостингу [6]), на цифровому носії, електронною поштою або через портал Інтернету. Крім того, всі файли за бажанням замовника можуть бути збережені і архівовані. Завдяки цьому потрібні дані можуть бути використані повторно навіть після закінчення декількох років.

Шостий етап. Відгук клієнта.

Одним із вирішальних етапів проекту локалізації є відгук замовника. Оцінка проекту відіграє важливу роль, оскільки вона дозволяє проаналізувати ефективність організації проекту проектним менеджментом і якість послуг компанії, а також можливість подальшої оптимізації цих послуг.

З метою якісного виконання перекладу та локалізації перекладачам ІТ сфери необхідно навчитися розуміти

мову програмування і перекладати з неї на звичайну. Необхідно знати, що таке плейсхолдери, коди оформлення, ключі та теги.

Перекладачам ІТ-сфери має сенс вчитися перекладати інструкції користування. Починати потрібно (якщо щось уже відомо в предметній галузі) з простого, але реального проекту, вивчати предметну галузь.

У цілому, потрібно звужити рамки поняття «ІТ-переклад». Це поняття більше відноситься до hardware (технічного забезпечення), ніж, наприклад, локалізація сайтів та керівництв користувача не ІТ-тематик. Тобто, це – саме технології, або те, що змушує передавати, зберігати, обробляти, маршрутизувати всі ті дані, які виробляє людина за допомогою пристроїв ІТ іншої категорії (ПК/сервери і різноманітна периферія). Сюди ж відносяться і драйвера, і спеціалізоване програмне забезпечення для обробки даних. Тому, WWW сюди відноситься, але – виключно в ролі одного з протоколів ІТ-пристроїв.

Отже, ІТ мають деякі відмінності між собою. Що стосується перспективності галузей ІТ – це передові дослідження в області нових периферійних пристроїв, нові протоколи, гаджети, віджети, загалом, cutting edge (передові, новітні технології).

Очевидно, що локалізація – дуже складний процес, який вимагає крім знання мови ще і знання різних сфер особливостей культури, традицій і звичаїв, політичного устрою інших країн. Тому, перш ніж братися за будь-який переклад, необхідно зібрати якомога більше соціо-культурної інформації і, бажано, з першоджерел.

Згідно зі сказаним вище до ІТ-перекладачів пред'являються підвищені вимоги. Крім перекладацького професіоналізму і професіоналізму в одній з галузей, ІТ-перекладач повинен мати ентузіазм, справжній інтерес до інновацій і постійну готовність підвищувати свою кваліфікацію і обмінюватися досвідом з колегами – тільки в цьому випадку гарантується бездоганна якість перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Отрасль ИТ в Латвии. Перевод в сфере информационных технологий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://polyglot.lv/ru/oblasti_perevodov/otrasli_it/.
2. Языковая локализация [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
3. Lingobit Localizer для локализации приложений [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lingobit.com/ru/?gclid=CNvPwfLhhMMCFZLLtAodzVoAJA>.
4. Перевод и локализация в сфере ИТ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://neotranslating.com/uslugi/perevod-i-lokalizatsiya-v-sfere-it/>.
5. Локализация перевода [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fridge.com.ua/2011/02/lokalizatsiya-perevoda/>.
6. FTP [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ru.wikipedia.org/wiki/FTP>.
7. Процесс локализации и его планирование [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.e-kern.com/ru/nl/perevody/lokalizacija/process-lokalizacii.html>.

С. В. Елисеєва,

Черноморский государственный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ПЕРЕВОД И ЛОКАЛИЗАЦИЯ В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Быстрые темпы развития мирового рынка информационных технологий, без применения которых практически невозможны сегодня рост и продвижение перспективных компаний, делают сферу ИТ одной из самых востребованных отраслей переводческой деятельности, поскольку большинство инновационных программных продуктов создается на английском языке. От правильного, точного перевода в сфере ИТ зависит очень многое, в частности, удобство и эффективность работы продукта за рубежом.

Перевод, отвечающий необходимым критериям, может выполнить только опытный переводчик, чьи технические компетенции в сочетании с отличным знанием языка позволяют глубоко вникнуть в суть текста, понять принятые в этой сфере профессионализмы, расшифровать сокращения и учесть специфические нюансы текста, понять принятые в этой сфере профессионализмы, расшифровать сокращения и учесть специфические нюансы.

Ключевые слова: *отрасль; информационные технологии (ИТ); программное обеспечение (ПО); ИТ-перевод; технический перевод; адаптация; аппаратное (hardware) и программное (software) обеспечение; информационный перевод; локализация перевода (программного обеспечения); локализуемость; локализация сайтов; качество; интерфейс; ресурсы; продукт.*

S. Yelisseyeva,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv, Ukraine

TRANSLATION AND LOCALIZATION IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGY

The rapidity of the global information technology market development makes IT sphere one of the most popular sectors of translation, since most innovative software products created in English. Because of professional linguists

with a philological education is generally not well oriented in the subject field of translation there is the complexity of high-quality translation of IT subjects, as well as other technical subjects. That is why it is desirable to have a profile technical education in the sphere of Information Technology or related fields to the experts who carry out such projects in the translation agencies.

IT translation is a special kind of translation. In terms of linguistics, translation characteristics of computer terms and texts of modern information technologies influence the style, grammar and vocabulary.

In addition to IT translation, translation agency professionals involved into the localization of interface, help files, web sites and web pages.

To simplify the process of localization some special tools that automate many routine tasks and greatly reduce the cost of localization were created . One of these tools for localisation is Lingobit Localizer. Lingobit Localizer – is a professional tool for localization applications, which provides an easy and effective interaction with translators.

In order to perform high-quality translation and localization there are higher demands for IT translators.

Key words: *translation; information technology (IT); software (PO); localization; IT translation; technical translation; adaptation; hardware; software; security information (IT) translation; quality; product.*